

LANDEN VAN EUROPA

Oostenrijk

1 Vlag

2 Ligging op Europese kaart

Oostenrijk (officieel de Republiek Oostenrijk) is een land in Centraal-Europa. Het land grenst in het westen aan Zwitserland en Liechtenstein, in het noorden aan Duitsland en Tsjechië, in het oosten aan Slowakije en Hongarije en in het zuiden aan Italië en Slovenië. Totaal landsgrenzen: 2562 kilometer. Geen kustlijn.

3 Oppervlakte

De oppervlakte van Oostenrijk is bijna 84.000 vierkante kilometer (3x zo groot als Nederland).

4 Bevolking

Het aantal inwoners van Oostenrijk bedraagt ruim 8 miljoen. De bevolkingsdichtheid is 98 inwoners per vierkante kilometer.

5 Hoofdstad en enkele belangrijke steden

Hoofdstad is Wenen. Samen met Graz behoort de hoofdstad tot de twee steden met meer dan 250.000 inwoners.

Andere steden: Linz, Salzburg, Innsbruck, Klagenfurt, Wels, Villach, Steyr, Sankt Pölten, Dornbirn, Wiener Neustadt, Feldkirch, Leoben, Klosterneuburg, Baden bei Wien, Krems, Traun, Bregenz, Wolfsberg.

6 Geschiedenis: globale perioden, belangrijkste personen

Nadat het land door Romeinen, Hunnen, Langobarden, Ostrogoten, Beieren en Franken veroverd en overheerst werd, werden de verschillende hertogdommen in Oostenrijk van de 10e tot de 13e eeuw geregeerd door de Babenbergs. De Babenbergers werden opgevolgd door de Habsburgers, die deze landen tot de 20e eeuw bleven regeren. De Habsburgers breidden hun macht vooral via erfopvolging uit over vele andere landen en werden zo heersers over een grote staatkundige eenheid die de Habsburgse monarchie wordt genoemd.

In 1804 werd het Keizerrijk Oostenrijk uitgeroepen, toen duidelijk werd dat het Heilige Roomse Rijk, waar Oostenrijk deel van had uitgemaakt, ten dode was opgeschreven. In 1848 kwamen de Hongaren in opstand tegen de Oostenrijkse regering. Deze opstand werd neergeslagen, maar na de Oostenrijkse nederlaag tegen Pruisen in de Pruisisch-Oostenrijkse Oorlog werd alsnog een compromis bereikt met de Hongaren. Door deze Ausgleich werd in 1867 het keizerrijk vervangen door de Oostenrijk-Hongaarse dubbelmonarchie. Na de nederlaag in de Eerste Wereldoorlog werd dit opgesplitst in verschillende onafhankelijke landen en bleef Oostenrijk uiteindelijk in zijn huidige vorm over, waarbij Vorarlberg, Burgenland en Karinthië via volksraadplegingen besloten bij Oostenrijk te willen horen.

In 1918 werd Oostenrijk een republiek. Deze republiek Deutschösterreich hield stand tot 1919. Als gevolg van het Verdrag van Saint-Germain werd het land ontbonden en ontstond de Republiek Oostenrijk. Deze Eerste Republiek zou tot 1938 stand houden, hoewel kanselier Engelbert Dollfuss na 1933 als een dictator regeerde. In 1938 werd Oostenrijk geannexeerd door het Derde Rijk (de Anschluss). Na de nederlaag van de nazi's werd Oostenrijk door de geallieerden bezet tot 1955. Het land werd toen een volledig zelfstandig land onder voorwaarde dat het altijd neutraal zou blijven. Na de

ineenstorting van het communisme in Oost-Europa werd Oostenrijk meer betrokken bij de Europese politiek. In 1995 werd het land lid van de Europese Unie.

7 Staatsvorm

Oostenrijk is een federale republiek, die wordt geregeerd onder de herziene grondwet van 1929. Het heeft een gemengde presidentieel-parlementaire regeringsvorm. Parlement: Bundesversammlung. Twee kamers: Bundesrat en Nationalrat. De president, die door stemming voor een termijn wordt gekozen van zes jaar, benoemt de eerste minister. Het kabinet, dat door de eerste minister wordt geleid, is verantwoording schuldig aan de Nationalrat van het parlement, dat algemeen volgens evenredige vertegenwoordiging wordt gekozen. De Bundesrat wordt gekozen door de provinciale assenblage. Oostenrijk is lid van de Europese Unie.

Volkslied: Land der Berge, Land am Strome.

Nationale feestdag: 26 oktober.

8 Regio's en departementen

Bestuurlijke indeling: 9 deelstaten of Bundesländer (met 'hoofdsteden'):

- Wenen - Wenen
- Burgenland - Eisenstadt
- Karinthië - Klagenfurt
- Salzburg - Salzburg
- Neder-Oostenrijk - Sankt Pölten
- Stiermarken - Graz
- Tirol - Innsbruck
- Vorarlberg - Bregenz
- Opper-Oostenrijk - Linz

9 Infrastructuur

Voor het berijden van Oostenrijkse snelwegen en enkele andere wegen is aankoop van een tolviget verplicht. Het land kent vele bergpassen, waarvan een groot deel in de winter als gevolg van sneeuwval wordt afgesloten voor het verkeer. Er is circa 133.361 kilometer wegennet. Het spoorwegennet heeft een lengte van circa 6024 kilometer.

Verder zijn er internationale luchthavens in Wenen, Linz, Salzburg, Graz, Klagenfurt en Innsbruck.

In de bergen zijn diverse kabelbanen om naar boven te gaan die voornamelijk gebruikt worden in de winter om skigebieden te bereiken en in de zomer om te wandelen.

Alpenstrassen

Oostenrijk bezit, voornamelijk in Tirol, diverse Alpenstrassen, spectaculaire bergwegen die steil en met tal van haarspeldbochten omhoog slingeren naar de regio's boven de boomgrens, langs stuwmeren, over passen, naar gletsjers en uitkijkposten. De meeste Alpenstrassen zijn particuliere tolwegen, die doodlopen hoog in de bergen.

- Zillertaler Höhenstrasse (36 km) in de buurt van Mayrhofen, van 550 naar 2020 m;
- Alpenstrasse Zillergrund (25 km) van Mayrhofen naar Heiliggeistjöchl (2658 m) aan de Italiaanse grens;
- Gletscher Panoramastrasse (27 km) door het Kauner Tal ten zuidoosten van Landeck;
- Ötztaler Gletscherstrasse (15 km) van het plaatsje Sölden in het Ötztal omhoog naar de Rettenbach- en Tielenbachgletsjer op 2800 m hoogte;
- Timmelsjoch-Hochalpenstrasse (38 km) eveneens bij Sölden in het Ötztal, via Unter- en Hochgurgl naar de 2500 m hoge Timmelsjoch (Passo di Rombo);
- Silvretta-Hochalpenstrasse van Galtür in het Patznauntal in het westen van Tirol naar de Bieier Höhle en het Silvretta stuwmeer op 2086 m in Voralberg.

10 Klimaat

In het heuvelland, de laagvlakten en de dalen heerst een landklimaat. Boven de 1500 meter is een hooggebergteklimaat. Het westelijk deel van het land is beduidend natter dan het oosten. Gebieden aan de zuidkant van de Alpen hebben mediterrane trekjes. De föhnwind is van invloed op het temperatuur en weerverloop.

11 Rivieren en meren

De belangrijkste twee rivieren zijn de Donau en haar zijrivier de Inn. Buiten de Inn stromen de Herberg, Enns en Mur in de Donau. De Lech is een zijrivier van de Donau. Andere rivieren in Oostenrijk: Mur, Salzach, Drau.

Grootste meer: Neusiedler Meer, op de grens met Hongarije. Andere meren: Attermeer, Bodenmeer, Faaker see, Grundlsee, Heiterwanger see, Millstatter see, Osiacher see, Piburger see, Plansee, Traunsee, Walchsee, Weissensee, Wolfgangsee, Worther see.

12 Gebergten

De Alpen strekken zich over een groot deel van Oostenrijk uit: driekwart van het land behoort tot dit berggebied. Het natuurschoon van Tirol, Salzkammergut, Innsbruck, de Oostenrijkse Alpen, en de stad Salzburg en de aantrekkelijkheid van Wenen en andere culturele centra hebben Oostenrijk tot een belangrijk Europees toeristencentrum gemaakt.

De hoogste berg in Oostenrijk is de Großglockner met 3797 meter. Andere hoge bergen zijn de Wildspitze (3768 m), de Weißkogel (3739 m), de Großvenediger (3674 m), de Hintere Schwärze (3628 m) en de Similaun (3606 m). In het oosten langs de Donau kenmerkt het landschap zich door glooiende heuvels en vlaktes. Het diepste punt van Oostenrijk is Hedwighof in Burgenland met 114 meter boven zeeniveau.

In de winter liggen de alpenweiden onder de sneeuw, maar in de lente verschijnt een zeer gevarieerde begroeiing met felle kleuren: edelweiss, anemoon, viooltje, alsem, zeeroos, vuurlelie en sneeuwroos. Boven 2200 meter groeit er geen gras meer. Op de kale rotsen groeien alleen nog wat mos en vetplantjes. Boven de 2800 meter, het gebied van de eeuwigdurende sneeuw, vindt men rotsen zonder plantengroei. De dierenwereld sluit in veel opzichten aan bij die van Zuid-Duitsland en Zwitserland. In de Oostenrijkse bossen leven herten, reeën, wilde zwijnen, vossen, dassen en eekhoorns. Af en toe is een bruine beer te zien. Lynx en wilde kat zijn door de mens in de Oostenrijkse natuur gebracht. In het hooggebergte leven alpenmarmotten (Murmeltier), sneeuwzand, steenbokken en gemzen. In gemengde bossen leven de spotvogel, auerhaan en verschillende soorten spechten en mezen. In de rotsen broeden gier- en rotszwaluw en rond en boven de boomgrens vinden we de raaf, de oehoe, de steenarend en de lammergier, de grootste roofvogel van Europa. Verschillende soorten hagedissen, kikkers en padden leven in de buurt van poelen en moerassen. Ook de alpensalamander is een bekende verschijning.

13 Nationale en regionale parken

Oostenrijk heeft verschillende nationale parken:

- Neusiedler See-Seewinkel (Burgenland, wereldberoemd vanwege zijn enorme vogelrijkdom)
- Donauauen (Niederösterreich)
- Nockberge (Karinthië)
- Hohe Tauern
- Kalkalpen (Oberösterreich)

14 Industrie en economie

Meer dan is de helft van de industrieën is geconcentreerd in het bassin van Wenen; Linz, Steyr, Graz, Leoben, Innsbruck en Salzburg zijn de andere belangrijkste industriële centra. De belangrijkste vervaardigde producten zijn machines, voertuigen, ijzer en staal, levensmiddelen, elektrische producten,

textiel, chemische producten en kantoorproducten. Vele mineralen noodzakelijk voor de industrie (grafiet, ijzer, magnesium, koper, zink en bruinkool) worden gevonden in Oostenrijk. Het land heeft ook reserves van aardolie, aardgas, zout en uranium en is rijk aan hydro-elektrische energie. De laatste jaren is de dienstensector, waaronder een groot bankwezen, belangrijk voor de economie van Oostenrijk geworden. In deze sector zijn nu meer dan de helft van het aantal arbeidskrachten van de natie actief. De belangrijkste handelspartners zijn Duitsland, Italië, Oost-Europa, Japan en de Verenigde Staten. Een belangrijke bron van inkomsten is het wintertoerisme in de vele skigebieden. In de zomer wordt er in het Alpengebied veel gewandeld en wordt aldaar veelvuldig de klimsport beoefend.

15 Wijnbouw

De wijnbouw in Oostenrijk bestaat al sinds de Romeinen. De wijngebieden liggen geheel in het oosten. Na de Oostenrijkse wijnschandalen gaven de veranderingen in lifestyle, toenemende vraag naar goede wijnen en de enorme ontwikkeling van keldertechnieken de wijnmakers een goede duw in de rug om wijnen van grote kwaliteit te gaan maken. Wijnstokken groeien ook in Oostenrijk op steile hellingen, stenige bodem en terrassen. Verschillende bodemsamenstellingen levert interessante verschillen op in het karakter van een wijn. Driekwart van de Oostenrijkse wijn is wit. De wetgeving is enorm streng. De wetgeving is Europees, maar er wordt met nummers én banderollen gewerkt om aan te geven dat elke wijn 2x is gecontroleerd (behalve voor Landwein). De wijnbouw in Oostenrijk vindt plaats op dezelfde breedtegraad als de Bourgogne. Warme zonnige zomers en lange milde herfstsdagen met koele nachten zijn typisch.

16 Landbouw

De bosbouw, de veehouderij, en de zuivelproductie zijn overwegend geconcentreerd in de alpiene provincies; Vorarlberg heeft een oude textielindustrie. Ongeveer 5% van de bevolking is actief in (meestal kleinschalige) landbouw. Het land is bijna zelfvoorzienend in termen van voedselproductie. In Opper- en Neder-Oostenrijk en in Burgenland overheerst de landbouw: de belangrijkste gewassen zijn aardappels, suikerbieten, fruit, gerst, rogge en haver

17 Bosbouw

De bosbouw is overwegend geconcentreerd in de alpiene provincies. Oostenrijk is met 38% bos een van de bosrijkste landen van Europa. De begroeiing van de berghellingen verschilt door de temperatuurverschillen. Tot 800 meter veel akkers en weiden. Boven de 800 meter loofbomen en nog wat hoger veel naaldwouden. De boomgrens wordt bereikt na 1800 meter hoogte. Daarboven beginnen de alpenweiden (Matten).

18 Godsdienst

Bijna 80% van de bevolking is rooms-katholiek. 5% is protestant. 15% overig.

19 Onderwijs

Het 'Algemene Schoolreglement' van Maria Theresia (1774) vormt de grondslag van het Oostenrijkse onderwijssysteem. In 1869 werd de achtjarige leerplicht ingevoerd. Tegenwoordig bestaat in Oostenrijk een negenjarige leerplicht. Na een vierjarige 'Volksschule' (kinderen van 6-10 jaar) volgt ofwel de 'Hauptschule' (voortzetting van de volksschule), of de eerste trap van het voortgezet onderwijs. Na de Hauptschule volgt voor de veertienjarigen nog een jaar 'Polytechnischer Lehrgang' als laatste voorbereiding op het beroepsleven. Degenen die als leerling in een bedrijf werken zijn verplicht een ambachtschool te bezoeken. De tweede trap van het voortgezet onderwijs (nogmaals 4 jaar Gymnasium, Atheneum, Gymnasium B) wordt afgesloten met een eindexamen dat de voorwaarde is om een universiteit of hogeschool te mogen bezoeken.

Het Oostenrijks schoolsysteem is landelijk geregeld. Het bezoek van openbare scholen is gratis.

Schoolboeken en kosten voor vervoer van en naar de scholen zijn grotendeels gratis. Het tegenwoordige

schoolbeleid is gericht op een versterking van de autonomie van de school in de richting van zelfstandig handelen. Dit houdt in: meer competenties voor de colleges van leraren, leerlingen en hun ouders in alle schooltypes.

20 Cultuur

In de 18de en 19de eeuw was Wenen een cultuurcentrum van formaat, vooral op het gebied van muziek en literatuur. Oostenrijk heeft vele grote componisten voortgebracht: Wolfgang Amadeus Mozart, Franz Joseph Haydn, Johann Strauss, Gustav Mahler. Nog steeds speelt klassieke muziek een voorname rol: op 1 januari kunnen televisiekijkers wereldwijd genieten van het Nieuwjaarsconcert vanuit Wenen.

Na WOII werd de herbouw van het verwoeste Wenen krachtig ter hand genomen. Nu is het weer een elegante stad met vele gerestaureerde historische gebouwen. Het pronkjuweel is de Hofburg, een complex van gebouwen. Een ander beroemd kasteel is het Schloss Schönbrunn.. De kathedraal van St. Stephan is een fraai voorbeeld van gotische bouwkunst.

Salzburg geldt als een van de mooiste steden van Europa met veel gebouwen uit de barok, waaronder de kathedraal. Een jaarlijks hoogtepunt zijn de Salzburger Festspiele, een internationaal befaamd muziekerevenement.

De Oostenrijkers zijn zich zeer bewust van hun historie en hangen erg aan tradities. Op Oudejaarsavond wordt nog steeds gewalst op de muziek van "An der schönen blauen Donau" van Johann Strauss, in Bad Ischl kan men nog steeds een bad nemen in de keizerlijke thermen, en in de kapel van de Hofburg vertolken de Wiener Sängerknaben elke zondag een mis van Haydn of Mozart. Dit wereldvermaarde jongenskoor werd opgericht in 1498. Componisten als Haydn en Schubert waren in hun jeugd jaren lid van dit koor.

Het koffiehuis heeft eeuwenlang een centrale rol gespeeld in de Weense stadscultuur. Volgens de overlevering met dank aan de Turkse belegeraars van de stad in 1683. De strijd tussen de Turken en Oostenrijk heeft de wereld nog iets anders nagelaten: de croissant. Dat broodje komt oorspronkelijk niet uit Frankrijk, zoals veel mensen denken, maar uit Oostenrijk. Tijdens de belegering van Wenen groeven de Turken een tunnel onder de vestingwallen door. Die tunnel kwam uit bij een bakkerij. De bakkers sloegen alarm en de Turken werden verslagen. Om de triomf te vieren besloten de bakkers een speciaal broodje te bakken dat de vorm had van de halve maan in de Turkse vlag. De croissant was geboren.

21 Eten en drinken

In Oostenrijk wordt veel vlees gegeten zoals de bekende Schnitzel. De Oostenrijkse keuken is in eerste instantie een boerenkeuken, vrij zwaar en weinig geraffineerd. Na een soepje (al dan niet met noedels) vooraf volgt standaard een flink stuk vlees, in het algemeen geserveerd met een eenvoudige koolsalade, tomaten, sperziebonen of gemengde salade of de bekende aardappelsalade. Ook goulash kent variaties, van vlees, kip of worst met aardappels. Ook kent Oostenrijk de bekende Wiener Kaffee met Apfelstrudel of Sachertorte.

22 Taal

De taal is Duits (regionaal ook Sloveens, Kroatisch, Honghaars).

23 Geldeenheid

In 2002 werd de euro als betaalmiddel ingevoerd. Daarvoor werd met Oostenrijkse shillingen betaald.

24 Media

Voor de televisie zijn er twee landelijke zenders namelijk ORF 1 en ORF 2. Voor de radio zijn er drie landelijke zenders namelijk: Österreich 1, Hitradio Ö3 en FM4. Daarnaast worden er per deelstaat nog regionale programma's (Ö2) uitgezonden. Typisch voor deze provinciezenders is dat er dagelijks typische volksmuziek uit de provincie wordt uitgezonden.

In Oostenrijk worden meer dan 60 kranten uitgegeven. De belangrijkste kwaliteitsdagbladen zijn over het algemeen erg objectief. Vooraanstaande kranten zijn o.a.: Der Standard, Die Presse, Kleine Zeitung Graz, Kleine Zeitung Klagenfurt, Krone Kurier, Neue Kamtner Tageszeitung, Neues Volksblatt, Oberosterreichische Nachrichten, Salzburger Nachrichten, Tiroler Tageszeitung Vorarlberger Nachrichten, Wiener Zeitung, WirtschaftsBlatt.

25 Belangrijkste monumenten en topics

- Wenen, een wereldstad. Beroemde componisten, kunst, cultuur en architectuur. Tussen de winkelstraten en cafes liggen kerkjes, monumenten en nog veel meer andere cultuurschatten. De oude traditie leeft voort naast moderne trends. De meeste bezienswaardigheden in Wenen liggen binnen de beroemde Ringstrasse, een brede boulevard van vier kilometer rond het centrum.
- Nog net verbonden aan het meer Zell is het langgerekt dorp Kaprun. Bekende mix van oud en nieuw in het dorpsbeeld. Skimogelijkheden in de zomer.
- Salzburg, barok en/of Mozart. De bisschoppen die de stad in de zestiende en zeventiende eeuw opbouwden, gaven diverse Italiaanse architecten bouwopdrachten, zodat de stad een Italiaans tintje kreeg. Trekt jaarlijks vele miljoenen bezoekers. De Salzburger Dom is ongetwijfeld een van de mooiste barokkerken van het land met een koepel die 71 meter hoog is. Bij een bezoek aan Salzburg mag ook het elfde-eeuwse Hohensalzburg kasteel niet worden overgeslagen, dat zo'n 120 meter boven de stad op een rots ligt.
- Tirol. Deze provincie heeft de mooiste bergdalen, lieflijkste bergdorpen en typische Oostenrijkse Gemutlichkeit. De mooie hoofdstad Innsbruck, de ruige bergdalen van het Zillertal, Stubaital en Oetztal en fraaie stadjes als Kitzbuhk, Hall, Seefeld en Kufstein zijn stuk voor stuk aanraders. Vooral Kufstein met zijn nauwe middeleeuwse steegjes is zeker een bezoek waard; vooral ook vanwege het beroemde 'heldenorgel', een van de weinige openluchtorgels ter wereld. Uiteraard zijn er ook ontelbare wandel- en klimmogelijkheden in de Tiroler bergen. Tirol is Oostenrijks belangrijkste wintersportgebied.
- Karinti is een van de meest veelzijdige gebieden van Oostenrijk. Het is er vaak zonnig en warm, omdat het aan de zuidkant van de Alpen ligt. Het nationale park Hohe Tauern is een van de mooiste berggebieden van Oostenrijk en biedt toeristen talloze mogelijkheden voor bergtochten. De prachtige hoofdstad Klagenfurt zal menig cultuurhart sneller doen kloppen en langs de meren liggen de schilderachtige plaatsjes Villach, Maria Worh, en Milstatt.
- De hoofdstad van Vorarlberg is Bregenz, maar deze provincie heeft nog veel meer te bieden: de bergketens van de Silvretta, de Verwallgruppe, de Ratikon, de Lechtal, de Allgauer Alpen en het glooiende Bregenzerwald. In het landschap vind je zowel mediterrane tuinen aan de Bodensee als de besneeuwde toppen van de Silvretta.